

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29

21 липня 2026 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я

№ 28

Відповідно до статті 130 Конституції України держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій Вищої ради правосуддя. Розмір винагороди судді встановлюється законом про судоустрій.

Підвищення ефективності, доступності та якості правосуддя, реалізація яких має ключове значення для євроінтеграційних процесів України, потребує забезпечення належного фінансування судів, органів та установ системи правосуддя.

Фінансове забезпечення судів і суддів є невід'ємною складовою незалежності як окремого судді, так і незалежності всієї судової влади.

XX черговий з'їзд суддів України у своєму рішенні від 12 березня 2026 року наголошував, що тривале запищення видатків на судову владу загрожусь її функціонуванню, порушує права громадян на справедливий суд та суперечить євроінтеграційному курсу держави.

Набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та Закону України "Про Вищу раду правосуддя" щодо удосконалення декларацій доброчесності судді та родинних зв'язків судді» встановило чітку та безальтернативну гарантію: для визначення базового розміру посадового окладу судді не може застосовуватися інша вартісна величина, ніж прожитковий мінімум для працездатних осіб, передбачений абзацом четвертим частини другої статті 1 Закону України «Про прожитковий мінімум», в розмірі, встановленому для цієї соціальної і демографічної групи населення законом України про Державний бюджет на відповідний рік.

Статтею 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» передбачено, що з 1 січня 2026 року прожитковий мінімум для працездатних осіб становить 3328 грн на одну особу і визначається для визначення базового розміру посадового окладу судді.

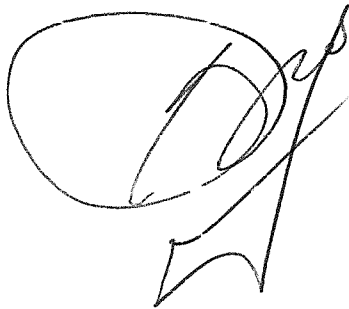
Водночас обсяг бюджетних призначень за КЕКВ 2113 «Суддівська винагорода» та КЕКВ 2120 «Нарахування на оплату праці» у поточному розписі загального фонду є критично недостатнім для виконання цих законодавчих вимог у повному обсязі.

З огляду на критичний стан фінансового забезпечення судової влади, а також те, що ухвалення Верховною Радою України та підписання Президентом України Закону № 4905-IX засвідчили непорушність конституційних і міжнародних гарантій належної суддівської винагороди та неприпустимість її штучного заниження, заслухавши та обговоривши інформацію Голови Ради суддів України Саліхова В.В. щодо питання реалізації Закону України від 9 червня 2026 року № 4905-IX «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Закону України «Про Вищу раду правосуддя» щодо удосконалення декларацій доброчесності судді та родинних зв'язків судді», відповідно до частини восьмої статті 133 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Положення про Раду суддів України, затвердженого рішенням XX чергового з'їзду суддів України від 11 березня 2026 року, Рада суддів України

в и р і ш и л а:

1. Ухвалити звернення Ради суддів України до Президента України та Кабінету Міністрів України про необхідність невідкладного фінансового забезпечення судової влади для реалізації Закону України від 9 червня 2026 року № 4905-IX, що додається.
2. Надіслати це рішення Президентові України та Кабінету Міністрів України.
3. Прес-службі Ради суддів України забезпечити публікацію звернення Ради суддів України до Президента України та Кабінету Міністрів України на веб-сайті Ради суддів України.

**Голова
Ради суддів України**

Віталій САЛІХОВ

ЗВЕРНЕННЯ
до Президента України та Кабінету Міністрів України
про необхідність невідкладного фінансового забезпечення судової влади
для реалізації Закону України від 9 червня 2026 року № 4905-ІХ «Про
внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та
Закону України «Про Вищу раду правосуддя» щодо удосконалення
декларацій доброчесності судді та родинних зв'язків судді»

Рада суддів України як виконавчий орган з'їзду суддів України, керуючись повноваженнями, визначеними статтею 133 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», та діючи на виконання рішень XX чергового з'їзду суддів України, висловлює вдячність Президентові України та Верховній Раді України за послідовну політику забезпечення незалежності судової гілки влади та приведення у відповідність до Конституції України питання виплати суддівської винагороди шляхом законодавчого усунення можливості застосування для визначення базового розміру посадового окладу судді будь-якої іншої вартісної величини, ніж прожитковий мінімум для працездатних осіб, установлений законом про Державний бюджет України на відповідний рік.

Водночас повна реалізація Закону України від 9 червня 2026 року № 4905-ІХ потребує невідкладного фінансового забезпечення, у зв'язку з чим Рада суддів України звертається до Президента України та Кабінету Міністрів України.

Належне матеріальне та соціальне забезпечення суддів є фундаментальною гарантією незалежності судової влади, верховенства права та ефективного здійснення правосуддя, що компенсує встановлені для суддів професійні обмеження та забезпечує їх захист від будь-якого зовнішнього впливу. Відповідний стандарт закріплений у міжнародних та європейських актах щодо незалежності судової влади, а саме: Монреальській декларації про незалежність правосуддя (1983), Загальній хартії суддів (2017), Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи CM/Rec(2010)12 та висновках Консультативної ради європейських суддів (CCJE), які наголошують на необхідності належного рівня матеріального забезпечення суддів, його захищеності та неприпустимості необґрунтованого зменшення.

В Україні відповідні підходи закріплені у статті 130 Конституції України та статті 48 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», розроблені з урахуванням висновків Венеційської комісії. Вказані принципи були неодноразово підтверджені низкою рішень Конституційного Суду України (далі – КСУ), зокрема у рішеннях 2002–2024 років, де акцентується на неприпустимості звуження гарантій незалежності суддів, у тому числі шляхом зниження рівня їх матеріального забезпечення.

Законом України від 9 червня 2026 року № 4905-ІХ «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Закону України «Про Вищу раду правосуддя» щодо удосконалення декларацій доброчесності судді та

родинних зв'язків судді», який набрав чинності 25 червня 2026 року, частину третю статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» доповнено абзацом, відповідно до якого для визначення базового розміру посадового окладу судді не може застосовуватися інша вартісна величина, ніж прожитковий мінімум для працездатних осіб, установлений законом про Державний бюджет України на відповідний рік.

Водночас видатки Державного бюджету на 2026 рік на оплату праці суддів було визначено виходячи з величини 2 102 грн, тоді як установлений Законом України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» прожитковий мінімум для працездатних осіб становить 3 328 грн.

За наявними розрахунками для повної реалізації Закону № 4905-IX у 2026 році необхідно додатково 2 561 925,6 тис. грн, і власних ресурсів судової системи для покриття цієї потреби недостатньо. РСУ наголошує, що прийняття закону без відповідного бюджетного забезпечення ризикує перетворити закоподавчу гарантію на декларацію, аналогічно до того, як бюджетні обмеження попередніх років стали підставою для трьох окремих ліній конституційного оскарження.

Ситуація є особливо гострою для суддів місцевих та апеляційних судів, які протягом тривалого часу здійснюють правосуддя в умовах значного кадрового дефіциту та надмірного навантаження, що у два-три рази перевищує затверджені нормативи, при цьому залишаються в умовах системного недофінансування передбачених законом гарантій суддівської винагороди.

Наслідком такої політики стало відкриття Конституційним Судом України конституційних проваджень щодо окремих норм законів про Державний бюджет України на 2022–2024 роки. Конституційне провадження щодо Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» перебуває на розгляді Великої палати КСУ з листопада 2025 року. Крім того, 15 травня 2026 року Пленум Верховного Суду звернувся до КСУ з конституційним поданням щодо конституційності положень Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік», а 22 травня 2026 року Рада суддів України ухвалила відкрите звернення із закликом розглянути відповідні конституційні провадження як невідкладні. Це свідчить про системний характер порушення конституційних гарантій незалежності суддів.

ДСА України листом від 26.06.2026 № 11-1349//26 зверталася до Міністерства фінансів України щодо збільшення обсягу бюджетних призначень за загальним фондом державного бюджету судам та установам системи правосуддя на 2026 рік.

Оскільки відповідні зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» внесені не були, ДСА України листом від 10.07.2026 № 11-14373/26 повторно звернулася вже з проханням збільшити асигнування за спеціальним фондом державного бюджету за рахунок понадпланових надходжень від сплати судового збору з урахуванням залишку коштів, який утворився на 1 січня 2026 року.

За даними Звіту ДСА України про діяльність за 2025 рік, фактичні надходження від сплати судового збору, звернення застави в дохід держави та стягнення судового збору, стягувачем за яким є ДСА України, становили 5 730,4 млн грн (з яких 5 659 млн грн тільки від сплати судового збору), при

запланованих доходах у сумі 3 600,0 млн грн. Таким чином, план надходжень виконано на 159%, тобто фактичні надходження перевищили планові на 59%.

За рахунок понадпланових надходжень від сплати судового збору з урахуванням залишку коштів, що утворився на 1 січня 2025 року, ДСА України внесла зміни до розпису видатків і збільшила асигнування за спеціальним фондом державного бюджету на 2 059,5 млн грн.

Крім того, зі звіту вбачається, що у зв'язку з недостатністю бюджетних призначень, передбачених Законом України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» для виплати суддівської винагороди новопризначеним суддям, 317,4 млн грн (близько 6%) коштів спеціального фонду Державного бюджету України, сформованого за рахунок сплати судового збору, було використано на забезпечення відповідних видатків. Отже, механізм використання коштів спеціального фонду для покриття додаткової потреби у відповідних видатках уже застосовувався під час виконання державного бюджету.

Можливість застосування цього механізму у 2026 році має визначатися на підставі актуальних даних ДСА України та Державної казначейської служби України щодо залишку коштів станом на 1 січня 2026 року, фактичних надходжень спеціального фонду, уже взятих бюджетних зобов'язань і наявного вільного ресурсу. З огляду на тенденцію перевищення фактичних надходжень над плановими, Рада суддів України вважає доцільним невідкладно опрацювати питання спрямування підтвердженого вільного залишку та частини понадпланових надходжень 2026 року на виплату суддівської винагороди.

Водночас Рада суддів вважає, що використання коштів спеціального фонду державного бюджету для покриття додаткової потреби у виплаті суддівської винагороди є вимушеним механізмом реагування на потреби, що виникають вже після затвердження Закону України про Державний бюджет на відповідний рік.

Натомість більш ефективним та раціональним є підхід, застосований під час фінансування Вищого антикорупційного суду, за якого видатки на виплату суддівської винагороди плануються виходячи зі штатної чисельності суддів, а не їх фактичної кількості, як це відбувається щодо інших судів. У період із 2021 до 2026 року видатки Вищого антикорупційного суду на виплату суддівської винагороди збільшилися на 76,8% – із 230,4 млн грн до 407,3 млн грн. Це є найбільшим показником зростання серед судових установ України.

Такий підхід до фінансування є розумним та дозволив оперативно покрити відповідні потреби Вищого антикорупційного суду, що виникли у зв'язку з реалізацією Закону № 4905-IX. Тож доцільно поширити таку політику фінансування на інші суди.

До того ж, необхідно зазначити і те, що Міністерство фінансів листом від 15.07.2026 № 08020-09-6/19932 підтвердило наявність потреби у додатковому фінансуванні, однак запропонувало відкласти реалізацію Закону № 4905-IX до формування бюджету на 2027 рік.

Пропозиція Мінфіну врахувати відповідну потребу лише під час формування державного бюджету на 2027 рік не забезпечує реалізації Закону № 4905-IX у 2026 році. Відсутність достатніх бюджетних призначень не припиняє та не відстрочує дію встановленої цим Законом матеріально-правової гарантії суддівської винагороди. Водночас здійснення відповідних платежів потребує приведення бюджетних призначень, розпису державного бюджету та

кошторисів розпорядників коштів у відповідність до вимог бюджетного законодавства.

Отже, Кабінет Міністрів та Міністерство фінансів мають невідкладно визначити механізм фінансування, а в разі недостатності ресурсу спеціального фонду – ініціювати внесення відповідних змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік».

Крім того, Міністерство фінансів залишило поза увагою пропозицію ДСА України щодо збільшення асигнувань за спеціальним фондом Державного бюджету за рахунок понадпланових надходжень від сплати судового збору та залишку коштів спеціального фонду, що утворився станом на 1 січня 2026 року.

За таких обставин відсутність вирішення цього питання та незабезпечення належного фінансування реалізації Закону № 4905-IX у 2026 році створюють ризик подальшого збільшення кількості судових спорів щодо виплати суддівської винагороди, повних конституційних спорів, накопичення бюджетних зобов'язань держави та підризу авторитету держави на шляху до європейської інтеграції.

З огляду на критичний стан фінансового забезпечення судової влади, а також те, що ухвалення Верховною Радою України та підписання Президентом України Закону № 4905-IX засвідчили непорушність конституційних і міжнародних гарантій належності суддів, Рада суддів України вирішила:

1. Звернутися до Президента України як гаранта Конституції України з проханням вжити заходів реагування по забезпеченню незалежності судової влади та реалізації Закону України від 9 червня 2026 року № 4905-IX «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Закону України «Про Вищу раду правосуддя» щодо удосконалення декларацій доброчесності судді та родинних зв'язків судді»;

2. Звернутися до Кабінету Міністрів України з вимогою:

- невідкладно забезпечити реалізацію Закону України від 9 червня 2026 року № 4905-IX «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Закону України «Про Вищу раду правосуддя» щодо удосконалення декларацій доброчесності судді та родинних зв'язків судді» шляхом опрацювання та забезпечення внесення змін до розпису спеціального фонду Державного бюджету України;

- у разі недостатності коштів спеціального фонду внести на розгляд Верховної Ради України проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік».